

UN OM DEDICAT TOTAL CAUZEI MUZEOGRAFIEI. MIHAI URSU LA 60 DE ANI

Marcel LUTIC*

Îl cunosc pe Mihai Ursu de peste un deceniu, însă mereu m-a surprins faptul că ceva îmi scăpa din personalitatea sa complexă. Conducător prin vocație, manager în cel mai bun sens al acestui cuvânt, totuși străin de spiritul limbii române, om bun de pus la rană, însă și sever atunci când circumstanțele o cer, receptiv la noutățile profesiei, dar atent la permanențele și reperele veșnice pe care le proclamă etnologia, un mare caracter, ziditor, la rândul său, de alte caractere, având mereu casa deschisă față de oaspeții săi, Mihai Ursu a sfințit în ultimul sfert de veac casa și curtea Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău (MNEIN), amprenta sa personală fiind extrem de vizibilă.

Desigur, pe frontul larg al muzeologiei practice de Mihai Ursu sunt și neîmpliniri sau eșecuri. Cine nu are parte de acestea? Însă, omul și muzeograful Mihai Ursu are mai multe și însemnate motive de smerită mândrie. A lăsat deja o dâră luminoasă acolo unde Dumnezeu a hotărât să-și ducă crucea, și-a împlinit un destin profesional în mod exemplar, și-a aflat „rostul în viață”, după cum frumos scriu Constantin Gh. Ciobanu și Maria Godorozea în volumul *Perpetua căutare*. Reflecții despre activitatea muzeografului Mihai Ursu, Chișinău (Editura PROMARCOS Edit., 2011, p. 8). Tot aici, pe întinderea a 176 de pagini este spusă, cu verv și multă căldură, povestea de dragoste (cu năbădăi!) a lui Mihai Ursu cu muzeul pe care îl păstorește. În acest

---

* Muzeul Etnografic al Moldovei, Complexul Muzeal Național „Moldova”, Iași – România.

context, numai simpla înșirare a titlurilor capitolelor cărții omagiale este extrem de sugestivă pentru etapele profesionale pe care le-a parcurs Mihai Ursu: Preaplinul sufletului neadormit, Domeniu de cercetare: istoria muzeologiei basarabene, Perimetrul sacru sau lupta de o viață pentru echitate, Un nou calendar – Expoziția pavilionară „Natura. Omul. Cultura”, Programul de edificare a Muzeului Satului la Chișinău, Un nou proiect – Complexul Muzeal „Vila cu Parc Mândâc”, Complexul Muzeal Saharna-Țâpova, Complexul arhitectural-istoric „Conacul Balioz”, În rol de editor.

După un bun obicei împământenit peste Prut, colegii de breaslă, dar și multe personalități ale culturii din Republica Moldova, l-au sărbătorit, chiar în muzeu, cu fast discret, dar cu multă dragoste și respect, vineri, 26 august 2011, pe bădia Mihai la împlinirea a șase decenii de viață. Cu și mai multă discreție a fost marcată și împlinirea a 55 de ani de viață. Cu acel prilej, în publicația științifică a muzeului de la Chișinău a apărut un scurt, dar dens, material biografic semnat de colega de ideal a directorului Ursu, e vorba de Varvara Buzilă, material care înfățișează, în tonuri calde, destinul profesional exemplar al lui Mihai Ursu (*Mihai Ursu la 55 de ani*, în „Buletinul Științific”. Revista de Etnografie, Științe ale Naturii și Muzeologie, vol. 5 (18), Chișinău, 2006, p. 340-342). Ei bine, tocmai pentru că Varvara Buzilă îl cunoaște de aproape pe muzeograful și managerul Mihai Ursu, schița noastră de portret nu putea fi completă fără apelul la multe din informațiile și emoțiile transmise de materialul de acum 5 ani. Așadar, iată-l pe Mihai Ursu „zgrăvit” de Varvara Buzilă.

„Când specialistul lucrează pasionat decenii la rând în sfera culturii și științei, făcând tot posibilul ca ea să propășească, se spune că este omul potrivit la locul potrivit. Despre istoricul prin vocație, etnograful, muzeograful și managerul prin prestație Mihai Ursu se poate spune sigur că este directorul potrivit în muzeul potrivit. Nimeni altcineva n-a creat standardele acestei sincronizări. Dumnezeu le-a stabilit prin exemplul personal.

S-a născut la 29 august 1951 în satul Lozova-Strășeni într-o familie de țărani. După absolvirea școlii medii din satul natal își continuă studiile la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Moldova, pe care o absolvște în 1973. Activitatea de muncă și-a început-o ca muzeograf, apoi a continuat-o ca șef de secție și [din 1985] este director al celui mai vechi, celui mai mare, celui mai bogat și celui mai dificil de condus muzeu al republicii – Muzeul Național de

Etnografie și Istorie Naturală. Toate calificativele instituției au crescut odată cu anii prin contribuția reală a directorului.

În acești ani s-a afirmat prin muncă și exemplul personal ca un conducător de înaltă prestanță profesională și socială. A organizat și îndrumat colectivul muzeului în realizarea unor proiecte de mare rezonanță culturală: restaurarea și redeschiderea pentru public a clădirii muzeului după ce aceasta a avut de suferit în urma cutremurelor de pământ; elaborarea și etalarea expoziției de bază „Natura. Omul. Cultura”, de o mare performanță, care, în 1998, la concursul Muzeul European al Anului a fost nominalizată printre finaliștii acestei prestigioase competiții a muzeelor de pe continent, fiind apreciată ca o mare realizare a muzeologiei contemporane. Cu această expoziție, muzeul contribuie și astăzi la popularizarea patrimoniului cultural și natural și la crearea imaginii Republicii Moldova în întreaga lume.

De numele lui Mihai Ursu este legată o nouă etapă în dezvoltarea muzeologiei din Republica Moldova. Începând cu sfârșitul anilor '80 ai secolului al XX-lea, contribuie la materializarea ideii de a crea în Republică Muzeul Satului, reușind să obțină alocarea în acest scop a unui teren la porțile Chișinăului. A dirijat elaborarea și înaintarea spre aprobare a Programului de Stat de edificare a Muzeului Satului. Din lipsa mijloacelor financiare bugetare, pentru realizarea programului de edificare a Muzeului Satului a fost mereu în căutarea surselor extrabugetare, elaborând diverse proiecte. A pledat pentru mobilizarea întregii societăți la realizarea acestui program cu scopul salvărdării monumentelor de arhitectură populară și păstrarea culturii tradiționale. Totodată, a contribuit la conservarea, restaurarea și muzeificarea monumentelor de istorie și cultură de importanță națională: Conacul Balioz din Ivancea, raionul Orhei, Vila Mândăc din raionul Drochia, Complexul Monastic Saharna și Țâpova, care au devenit filiale ale muzeului.

Fiind mulți ani în șir membru al Colegiului Ministerului Culturii, a participat la crearea cadrului legislativ în domeniu, contribuind nemijlocit la elaborarea Legii Muzeelor, aprobată în 2003, și a actelor normative de implementare a ei. A participat, de asemenea, la elaborarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Turismului, la evaluarea potențialului turistic din Republica Moldova și la implementarea diferitelor proiecte în domeniu.

A creat în cadrul muzeului Teatrul Epic Etno-Folcloric „Ion Creangă” și Ansamblul Etno-Folcloric „Ethnos”, întregind astfel studierea, valorificarea și prezentarea culturii populare prin folclorul

muzical și coregrafic. A stimulat colaborarea muzeului cu Centrul Național de Creație Populară și cu Uniunea Meșterilor Populari în vederea organizării expozițiilor meșterilor populari contemporani, încât s-au organizat zeci de expoziții tematice. Astfel, muzeul s-a transformat într-un centru impunător de revitalizare și popularizare a culturii tradiționale din Republică.

[...] Din inițiativa și cu participarea nemijlocită a directorului Mihai Ursu în muzeu a fost creat Centrul Republican de Informare și Documentare Muzeală, fiind lansat web-site-ul „Muzeele Moldovei”, s-a început crearea bazei de date privind patrimoniul cultural mobil din Republică.

Grație politicilor cultural-științifice elaborate și promovate de Mihai Ursu, MNEIN s-a transformat într-o instituție modernă, înalt apreciată atât de specialiștii din interiorul țării, cât și de cei din afara ei. Actualmente, instituția colaborează cu muzee din diferite țări ale Europei și Americii. Pe parcursul ultimelor decenii, muzeul a găzduit expoziții din România, SUA, Portugalia, China, Polonia, iar în cadrul schimburilor culturale colecțiile muzeului au fost expuse în diferite țări din Europa.

[...] În acești ani a fost reorganizată și activitatea de cercetare științifică a muzeului. Începând cu 1990, anual se organizează conferințe științifice. Rezultatele cercetărilor științifice au fost editate în diferite publicații, multe purtând semnătura domniei sale. De mai mulți ani Mihai Ursu realizează cercetări științifice în domeniul muzeografiei. A participat la numeroase simpozioane și conferințe naționale și internaționale. Fiind doctorand la Facultatea de Istorie și Psihologie a Universității de Stat din Moldova lucrează asupra tezei privind istoria MNEIN. Este autor a peste 70 de [studii și materiale circumscrise următoarelor teme principale]: istorie, muzee și muzeografi, expoziții. A publicat o monografie despre F. Ostermann, fondatorul muzeului, diferite articole și studii. Împreună cu arhitectul Eugen Bâzgu a editat cartea *Arhitectura în piatră din zona Orheiul Vechi*. În prezent, finisează enciclopedia „Muzeu și muzeografi din Moldova”. A contribuit la reanimarea „Buletinului Științific” al muzeului, transformat ulterior în „Revistă de Etnografie, Științele Naturii și Muzeologie”, care, în anul 2005, a fost inclusă în lista edițiilor științifice de profil din Republica Moldova. O apreciere a activității colectivului condus de Mihai Ursu este reorganizarea muzeului în anul 2006 în instituție din domeniul științei și inovării.

Pentru merite deosebite în dezvoltarea muzeologiei a fost decorat cu Diplome de Onoare, cu Medalia Meritul Civic și ordinul Gloria Muncii [adăugăm și faptul că recent ÎPS Vladimir, Mitropolit al Chișinăului și al Întregii Moldove, l-a decorat pe Mihai Ursu cu Ordinul „Cuviosul Paisie Velicikovski” pentru promovarea activă a valorile creștin-ortodoxe].

[...] Mihai Ursu este în plinătatea maturității de creație. Își asumă responsabilități ce reies nu numai din profilul instituției, ci și din sferele conexe protecției și valorificării patrimoniului cultural și natural al Republicii. Posedă o intuiție admirabilă, are perseverență și în lucrurile mici și cu atât mai mult în cele mari, dovedește un spirit de adaptabilitate exemplar, în tot ce realizează manifestă o conștiință social-istorică puternică, muncește foarte mult și prețuiește oamenii, administrând cu abilitate calitățile lor”.

***

Desigur, traseul profesional al lui Mihai Ursu din ultimii 5 ani a evoluat pe același coordonate fundamentale creionate, atât de sugestiv, de Varvara Buzilă. Poate că ar mai fi de subliniat faptul că Dumnezeu i-a dăruit în ultimii ani mai multe momente de sărbătoare, de încununare a unor eforturi depuse constant în deceniile anterioare. În acest context, am dori să evidențiem apariția unei cărți-eveniment la Chișinău, e vorba de *Arhitectura vernaculară în piatră* (Chișinău, Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința, 2009), carte ce poartă semnătura a doi muzeologi cu mare experiență de la MNEIN, Eugen Bâzgu și Mihai Ursu, și care totalizează o cercetare de peste trei decenii. Subliniem că, în șirul contribuțiilor la elucidarea fenomenului arhitecturii populare în piatră, este *prima lucrare care ia în discuție toți factorii care au condus etapă cu etapă la configurarea repertoriului arhitectural*. Cartea surprinde prin prospețimea abordării, prin bogăția factologică și prin meticulozitatea argumentării problemelor asumate ca cercetare. Ea convinge cititorii că *arhitectura vernaculară în piatră din Republica Moldova constituie un fenomen cultural de mare sincretism*, foarte valoros pentru a demonstra diversitatea culturală a românismului în context european.

Lucrarea celor doi colegi de la Chișinău s-a bucurat de o bună primire din partea specialiștilor din Republica Moldova și România, apariția ei fiind extrem de apreciată: „Cercetarea monografică a binecunoscutului arhitect-etnolog Eugen Bâzgu și a istoricului Mihai Ursu [...] poate servi ca sursă de referință pentru specialiștii în domeniu și ca reper util pentru meșterii populari, la restaurarea și reconstrucția

celor mai vechi mostre de arhitectură populară. Cartea se racordează la rigorile cercetării moderne” (Vitalie Malcoci); „O apariție editorială multășteptată, consacrată arhitecturii populare de piatră de pe teritoriul Republicii Moldova. Actualitatea ei se pliază pe reconsiderarea acestei moșteniri arhitecturale din perspectivă internațională” (Dr. Sergius Ciocanu); „Un adevărat eveniment editorial. Confrații de breaslă Eugen Bâzgu și Mihai Ursu ne pun la îndemână o lucrare deosebită, unică în literatura noastră de specialitate, care își propune să elucideze un fenomen etnocultural, pe cât de amplu și complex. Este rodul unei munci temeinice, desfășurate, cu pasiune și competență, pe parcursul ultimilor 30 de ani. Autorii dovedesc, la tot pasul, că sunt cercetători autentici. Lucrarea lor capătă atributele unei serioase cercetări monografice. Cartea lui Eugen Bâzgu și Mihai Ursu va reuși să provoace emulații științifice în multe privințe. Apariție editorială de excepție” (Prof. Univ. Dr. Ion H. Ciubotaru). Iată numai câteva aprecieri care ilustrează elocvent și dimensiunile omului de știință, cercetătorului Mihai Ursu, dimensiuni care, din păcate, au avut mult de suferit datorită implicării, cu asupra de măsură, în munca cronofagă de conducere efectivă a destinului MNEIN.

***

Suntem obișnuiți cu faptul că istoria înseamnă numai trecut. De fapt, istoria se scrie continuu, iar multe dintre personajele ei de căpătâi, pozitive sau negative, sunt chiar contemporani de-ai noștri. Așa a fost din totdeauna și așa va fi mereu. Mihai Ursu a intrat deja *în cartea de aur a istoriei culturii din Basarabia*, el regăsindu-se în preajma iluștrilor săi înaintași de la conducerea Muzeului Zemstvei despre care amintește, adesea, în scris sau prin viu grai: baronul Alexandru Stuart, Franz Ostermann, Paul Gore, Nicolae Florov ș.a. Suntem convingși că a făcut, face și, atât cât îl vor mai lăsa semenii și Cel de Sus, va mai face istorie la muzeul de pe Strada Mihail Kogălniceanu din Chișinău sau peste tot acolo unde cultura tradițională sau științele naturii îi vor reclama prezența stenică, de om înțelept și de specialist remarcabil! Căci, Mihai Ursu, la cei 60 de ani împliniți pe 29 august 2011, este „tare ca piatra/ Iute ca săgeata”.

Dumnezeu să-i ocrotească gândurile, faptele și pașii lui Mihai Ursu și să-l aibă în paza lui cea sfântă! Mila Domnului fie peste familia lui de acasă, de la muzeu și din lumea largă! La mulți și sănătoși ani din partea colegilor de breaslă și a prietenilor din dulcele târg al Ieșilor!